

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Motuk (przewodniczący)
SSN Anna Dziergawka (sprawozdawca)
SSN Stanisław Stankiewicz

Protokolant Agnieszka Niewiadomska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Jerzego Engelkinga,
w sprawie **A. S.**,
uniewinnionego od popełnienia czynu z art. 300 § 2 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie w dniu 5 marca 2025 r.,
kasacji wniesionych przez prokuratora oraz pełnomocnika
oskarżycielki posiłkowej - na niekorzyść
od wyroku Sądu Okręgowego w Świdnicy z dnia 28 maja 2024 r., sygn. akt IV Ka
276/24, zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Kłodzku z dnia 30 stycznia 2024
r., sygn. akt II K 40/23,

- 1. uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w Świdnicy do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym;**
- 2. zarządza zwrot oskarżycielce posiłkowej H. K. uiszczonej opłaty od kasacji w kwocie 450 zł (czterysta pięćdziesiąt złotych).**

[J.J.]

Anna Dziergawka Marek Motuk Stanisław Stankiewicz

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Kłodzku wyrokiem z dnia 30 stycznia 2024 roku, w sprawie o sygn. akt II K 40/23:

1. oskarżonego A. S. uznał za winnego tego, że w okresie od 12 października 2021 roku do 8 listopada 2021 roku w K., działając w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru udaremnił zaspokojenie swojego wierzyciela H. K., wobec której posiadał zadłużenie z tytułu orzeczenia Sądu Okręgowego w Legnicy z dnia 19 października 2017 roku w sprawie IC [...] w wysokości 257000 złotych należności głównej, w ten sposób, że nie objął we władanie udziału spadkowego nieruchomości mieszczącej się w W. przy ul. [...] 1/2 i 1/3 zgodnie z aktem poświadczenia dziedziczenia z dnia 12 października 2021 roku numer repetytorium A [...] i środków na rachunku bankowym należącym do zmarłej A. S., a następnie zgodnie z aktem notarialnym z dnia 8 listopada 2021 roku numer repetytorium A [...]1 zbył 1/2 udziału w nieruchomości w W. przy ul. [...] 1/2 oznaczonego w Księdze Wieczystej [...] oraz 1/2 udziału w nieruchomości w W. przy ul. [...] 1/3 oznaczonego w Księdze Wieczystej [...]1 córce P. S., wiedząc o prowadzonym postępowaniu komorniczym przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Wrocławia - Śródmieście W. M. za sygnaturą akt [...], to jest popełnienia przestępstwa z art. 300 § 2 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. i za to na podstawie art. 300 § 2 k.k. wymierzył mu karę 10 (dziesięciu) miesięcy pozbawienia wolności;
2. na podstawie art. 69 § 1 i 2 k.k. i art. 70 § 1 k.k. wykonanie orzeczonej wobec oskarżonego A. S. kary pozbawienia wolności warunkowo oskarżonemu zawiesił tytułem próby na okres 2 (dwóch) lat;
3. na podstawie art. 72 § 1 pkt 1 k.k. zobowiązał oskarżonego A. S. do informowania sądu o przebiegu okresu próby co 6 (sześć) miesięcy na piśmie;
4. na podstawie art. 627 k.p.k. zasądził od oskarżonego A. S. na rzecz oskarżycielki posiłkowej H. K. kwotę 4968 (cztery tysiące dziewięćset

sześćdziesiąt osiem) złotych tytułem poniesionych przez nią wydatków, w tym z tytułu ustanowienia w sprawie pełnomocnika;

5. na podstawie art. 627 k.p.k. zasądził od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 100 zł tytułem pokrycia wydatków poniesionych w sprawie i wymierzył opłatę w kwocie 180 złotych.

Apelację od powyższego wyroku wniósł obrońca oskarżonego.

Sąd Okręgowy w Świdnicy wyrokiem z dnia 28 maja 2024 roku, w sprawie o sygn. akt IV Ka 276/24, po rozpoznaniu wniesionej apelacji, zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że oskarżonego A. S. uniewinnił od przypisanego mu czynu oraz orzekł o kosztach procesu w sprawie.

Kasacje od powyższego wyroku wnieśli Prokurator Rejonowy dla Wrocławia Stare Miasto oraz pełnomocnik oskarżycielki posiłkowej H. K..

Prokurator zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

1. rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie prawa procesowego, a mianowicie art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 413 § 1 pkt 4 k.p.k. i art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k., polegające na błędnym uznaniu, że czyn przypisany oskarżonemu przez sąd a quo nie zawiera kompletnego opisu przestępstwa z art. 300 § 2 k.k. poprzez pominięcie w opisie znamienia działania „w celu udaremnienia wykonania orzeczenia sądu lub innego organu państwowego”, podczas gdy z treści opisu czynu przypisanego oskarżonemu wyrokiem sądu a quo okoliczność ta wynika i stanowi ona znamię strony podmiotowej tego przestępstwa;

2. rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisu prawa materialnego, a to art. 300 § 2 k.k., polegające na błędnym uznaniu, że przypisane wyrokiem sądu a quo zachowanie oskarżonego nie wypełnia któregokolwiek ze znamion czasownikowych przestępstwa stypizowanego w art. 300 § 2 k.k., podczas gdy przypisane oskarżonemu wyrokiem sądu a quo zachowanie polegające na tym, że oskarżony „nie objął we władanie udziału spadkowego nieruchomości mieszczącej się w W. przy ul. [...]1/2 i 1/3” realizuje znamię czasownikowe przestępstwa z art. 300 § 2 k.k. w postaci usunięcia składnika swojego majątku;

3. rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 7 k.p.k., art. 410 k.p.k., art. 433 § 2 k.p.k. i art.

457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 424 § 1 punkt 1 i 2 oraz § 2 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k., polegające na przeprowadzeniu nierzetelnej i powierzchownej kontroli instancyjnej podczas rozpoznawania zarzutu odwoławczego dotyczącego obrazy art. 7 k.p.k., podniesionego przez obrońcę oskarżonego we wniesionej przez niego apelacji, a wyrażające się w dowolnym, niepopartym materiałem dowodowym uznaniu, że fakt dokonania przez oskarżonego sprzedaży udziałów w nieruchomościach doprowadził do polepszenia jego sytuacji materialnej, co zdaniem sądu ad quem nie pozwala uznać, aby oskarżony działał z zamiarem pokrzywdzenia wierzycieli, a nadto dowolnym stwierdzeniu, że oskarżycielka posiłkowa będąca wierzycielką oskarżonego nie mogłaby realnie zaspokoić się ze sprzedanych udziałów w nieruchomości ze względu na fakt, że były one obciążone hipotecznie, co z kolei świadczyć ma zdaniem sądu ad quem o braku skutku stanowiącego znamię przestępstwa z art. 300 § 2 k.k., podczas gdy przeprowadzenie prawidłowej kontroli instancyjnej skarżonego orzeczenia powinno prowadzić do odmiennych wniosków;

4. rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 7 k.p.k., art. 410 k.p.k. i art. 433 § 1 i 2 k.p.k., art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 424 § 1 pkt 1 i 2 oraz § 2 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k., polegające na wydaniu, w wyniku przeprowadzenia nieprawidłowej kontroli odwoławczej zaskarżonego przez obrońcę wyroku sądu a quo orzeczenia odmiennego co do istoty, dokonanej częściowo z przekroczeniem granic zarzutu podniesionego w apelacji obrońcy oskarżonego, poprzez poddanie kontroli ustaleń faktycznych poczynionych przez sąd a quo przy rozpoznaniu zarzutu dotyczącego obrazy prawa materialnego oraz zdawkowe, bezkrytyczne odniesienie się do istoty uwzględnionych zarzutów, dokonanie dowolnej i wybiórczej oceny zgromadzonych dowodów, w efekcie czego sąd ad quem nie uczynił zadość wymogom stawianym orzeczeniom sądu odwoławczego, w których orzeczono odmiennie niż sąd co do istoty, podczas gdy należała, kompleksowa, uwzględniająca zasady prawidłowego rozumowania, a także wskazania wiedzy i doświadczenia życiowego analiza zgromadzonego w niniejszej sprawie materiału dowodowego winna prowadzić do konstatacji, że ujęte w opisie czynu przypisanego oskarżonemu wyrokiem sądu a quo zachowania stanowią realizację znamion przestępstwa z art. 300 § 2 k.k.; ewentualnie, w razie nieuwzględnienia zarzutu ujętego w punkcie 1 zarzucił:

- rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisu prawa materialnego w zakresie kwalifikacji prawnej czynu, a to art. 300 § 2 k.k., polegające na błędnym uznaniu, że przypisany oskarżonemu wyrokiem sądu a quo czyn nie wypełnia znamion strony podmiotowej przestępstwa stypizowanego w art. 300 § 2 k.k., tj. nie zawiera ustalenia, że oskarżony działał w celu udaremnienia wykonania orzeczenia sądu lub innego organu państwowego, podczas gdy z treści opisu czynu przypisanego oskarżonemu wyrokiem sądu a quo okoliczność ta wynika i stanowi ona znamię strony podmiotowej tego przestępstwa.

Prokurator w kasacji wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i przekazanie sprawy oskarżonego A. S. Sądowi Okręgowemu w Świdnicy do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Pełnomocnik oskarżycielki posiłkowej H. K., we wniesionej kasacji zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

1. rażące naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. mające istotny wpływ na treść orzeczenia poprzez błędne uznanie, że opis przypisanego oskarżonemu czynu przez Sąd Rejonowy w Kłodzku zakwalifikowany jako przestępstwo z art. 300 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. nie zawierał wszystkich znamion, a mianowicie tego, że oskarżony A. S. działał w celu udaremnienia wykonania orzeczenia sądu, co skutkowało niezasadnym przyjęciem, że czyn oskarżonego nie zawierał znamion czynu zabronionego i doprowadziło to w konsekwencji do bezpodstawnego uniewinnienia oskarżonego A. S. od popełnienia przestępstwa z art. 300 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k.;

2. rażące naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 300 § 2 k.k. poprzez jego błędną wykładnię przyjmując, że odrzucenie spadku przez A. S. nie było czynnością, wskutek której udaremniał on wykonanie orzeczenia sądowego poprzez udaremnienie zaspokojenie wierzyciela w osobie H. K.;

3. rażące naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 7 k.p.k. poprzez dowolną ocenę materiału dowodowego, zwłaszcza treści aktu notarialnego z dnia 8 listopada 2021 r. Rep. A nr [...]1 sprzedaży córce P. S. przez A. S. udziału wynoszącego 1/2 części w prawie własności lokalu mieszkalnego nr [...] i nr [...]1 w W., przy ul. [...] oraz treści aktu notarialnego z dnia 04 lutego 2022 r., Rep. A nr [...] sprzedaży przez P. S. prawa własności lokalu mieszkalnego nr [...]2, przy ul. [...] w

W., z których jednoznacznie wynika, że sąd II instancji błędnie przyjął, że cena sprzedaży za udziały w lokalach mieszkalnych została przeznaczona na spłatę kredytu, podczas gdy z treści umowy sprzedaży nie wynika wskazana dyspozycja, zaś spłata kredytu nastąpiła ze środków uzyskanych ze sprzedaży mieszkania, przy ul. [...], z czego jasno wynika wniosek, że sprzedaż udziałów w lokalach mieszkalnych była podyktowana wyłącznie zamiarem udaremnienia skutecznej egzekucji z majątku oskarżonego, nie zaś spłatą zadłużenia hipotecznego.

Skarżący pełnomocnik wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Świdnicy do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na powyższe kasacje obrońca oskarżonego wniósł o ich oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacje wniesione w przedmiotowej sprawie, zarówno przez Prokuratora Rejonowego, jak i przez pełnomocnika oskarżycielki posiłkowej, zasługują na uwzględnienie, albowiem podniesione w nich zarzuty są zasadne. Dodatkowo należy wskazać, że co do istoty wniesione kasacje zawierają tożsame zarzuty, dlatego zostaną omówione łącznie. Sąd ograniczył rozpoznanie kasacji do zarzutów, które spowodowały uchylenie zaskarżonego wyroku.

Rację mają skarżący wskazując, że sąd odwoławczy zmieniając wyrok sądu I instancji i uniewinniając A. S. od popełnienia zarzucanego mu przestępstwa z art. 300 § 2 k.k., błędnie przyjął, iż w opisie tego czynu pominięto znamię działania oskarżonego w celu udaremnienia wykonania orzeczenia sądu, a tym samym został zdekompletowany zespół znamion określających to przestępstwo. Ponieważ ten błąd nie mógł być, zdaniem sądu odwoławczego, naprawiony ani w postępowaniu odwoławczym, ani w toku ewentualnego ponownego rozpoznania sprawy, oskarżonego należało uniewinnić od dokonania tego przestępstwa.

W przedmiotowej sprawie, w pierwszej kolejności należy ustalić, czy zachowanie oskarżonego A. S. w postaci opisanej w wyroku Sądu Rejonowego w Kłodzku zawiera wszystkie znamiona przestępstwa określone w art. 300 § 2 k.k., czy też pominięto w nim określenie, że oskarżony działał w celu udaremnienia wykonania

orzeczenia sądu, co skutkowało dekompletacją znamion czynu zabronionego. Jeśli bowiem w opisie czynu nie pominięto znamion czynu zabronionego, stanowisko Sądu Okręgowego w Kielcach o istnieniu ograniczeń dotyczących możliwości wprowadzania w postępowaniu apelacyjnym dodatkowych ustaleń odnoszących się do opisu czynu przyjętego przez sąd I instancji, wynikających z treści art. 434 § 1 k.p.k., w sytuacji braku środka odwoławczego wniesionego na niekorzyść oskarżonego, jest bezprzedmiotowe.

Bez wątpienia konstrukcja art. 300 § 2 k.k. zakłada, że celem działania sprawcy jest udaremnienie wykonania orzeczenia sądu, a środkiem do tego celu jest udaremnienie lub uszczuplenie zaspokojenia swojego wierzyciela. Zgodzić należy się z tezą, że w opisie czynu nie zamieszczono literalnie sformułowania, że A. S. „działał w celu udaremnienia wykonania orzeczenia sądu”. Wzorcowo skonstruowany opis zarzucanego oskarżonemu czynu z art. 300 § 2 k.k. powinien brzmieć, że oskarżony „działając w celu udaremnienia wykonania orzeczenia sądu (...), udaremniał zaspokojenie swojego wierzyciela H. K.”.

Jakkolwiek w opisie czynu zarzucanego oskarżonemu przez sąd I instancji nie wszystkie te elementy, operując słowami ustawy, zamieszczono, lecz nie oznacza to jeszcze, że ten opis nie zawierał wszystkich ustawowych znamion. W szczególności nie można zgodzić się ze stanowiskiem sądu odwoławczego, że w opisie czynu pominięto ustalenie, iż oskarżony działał w celu udaremnienia wykonania orzeczenia sądu.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, zgodnie z którym dla przypisania znamion konkretnego przestępstwa nie jest niezbędne powtórzenie wyrażen zastosowanych przez ustawodawcę w jego opisie zamieszczonym w przepisie karnym. Zasadnicze znaczenie ma natomiast użycie takich określeń zachowania sprawcy czynu zabronionego, które jednoznacznie wypełniają treść elementów składających się na jego ustawową postać (zob. postanowienie SN z dnia 7 lutego 2012 r., III KK 227/11). Przepis art. 413 § 1 pkt 1 k.p.k. nie wprowadza wymogu, aby w opisie czynu należało użyć słów ustawy nazywających poszczególne znamiona przestępstwa. Chodzi bowiem o to, aby opis ten odpowiadał znaczeniu wszystkich znamion ustawowych konkretnego przestępstwa (zob. wyrok SN z dnia 7 lipca 2009 r., V KK 82/09).

Opis zachowania sprawcy czynu zabronionego zamieszczony *in concreto* w sformułowaniach zawartych w wyroku musi oczywiście odpowiadać pełnemu zespołowi znamion określonych w przepisie ustawy karnej. Nie oznacza to jednak, że jedyną formą realizacji tego wymagania jest wierne przytoczenie słów ustawodawcy. Jak trafnie wskazał Sąd Najwyższy, dopuszczalne jest bowiem zarówno posłużenie się sformułowaniami równoważnymi językowo, jak i takie zwerbalizowane przedstawienie działania oskarżonego, które w sposób niepozostawiający wątpliwości odpowiada treści poszczególnych znamion przypisanego mu przestępstwa albo w drodze nieodpartego logicznego wnioskowania świadczy o wyczerpaniu konkretnego elementu składającego się na ustawowy obraz określonego czynu zabronionego (zob. wyrok SN z dnia 24 czerwca 2013 r., V KK 435/12).

W końcu w judykaturze podkreśla się także, że polski proces karny nie jest procesem formułkowym, w którym wymagane byłoby posługiwanie się określonymi formułami prawnymi, lecz procesem, w którym przepisy określają jedynie sposób postępowania organów procesowych, w tym przy redagowaniu opisu czynu zarzucanego i przypisanego tak, aby odzwierciedlał on zdarzenie przestępne, ze wskazaniem znamion. Niedociągnięcia w tym zakresie, gdy jednak ustalenia faktyczne jednoznacznie wykazują, że zdarzenie odpowiadające zachowaniu przestępnemu miało rzeczywiście miejsce, i to przy stronie podmiotowej wymaganej w danej sytuacji przez prawo karne, nie może prowadzić do uwolnienia oskarżonego od odpowiedzialności karnej. Uniewinnianie osoby winnej, mimo wykazania jej sprawstwa i winy, kolidowałoby jaskrawo z celem procesu karnego określonym w art. 2 § 1 pkt 1 k.p.k. (zob. postanowienie SN z dnia 20 marca 2014 r., III KK 416/13).

Wprawdzie w opisie czynu zarzucanego oskarżonemu, nie wskazano wprost słowami ustawy, że oskarżony „działał w celu udaremnienia wykonania orzeczenia sądu”, ale o tym, w jakim celu działał oskarżony A. S. jest mowa w opisie zarzucanego mu czynu. Sąd I instancji wprost wskazał, że oskarżony działając w wykonaniu z góry powziętego zamiaru udaremnił zaspokojenie swojego wierzyciela H. K., wobec której posiadał zadłużenie z tytułu orzeczenia Sądu Okręgowego w Legnicy z dnia 10 października 2017 r., w sprawie IC 252/17 w wysokości 257000 złotych należności głównej. Zatem celem działania oskarżonego było udaremnienie

wykonania orzeczenia sądu, z którego wynikała wierzytelność, której wykonanie zostało udaremnione. Taki bez wątpienia cel przyświecał oskarżonemu, który w trakcie toczącego się postępowania egzekucyjnego nie objął udziału spadkowego, a następnie zbył 1/2 udziału w nieruchomościach, zagrożonych zajęciem. Zatem dla wyczerpania znamion przestępstwa wcale nie były konieczne słowa, że „działał w celu udaremnienia wykonania orzeczenia sądu”, skoro był to nieuchronny skutek działania oskarżonego. Dodatkowo w opisie zawarto stwierdzenie, że A. S. działał wiedząc o prowadzonym postępowaniu komorniczym. Tym samym sąd odwoławczy błędnie przyjął, że został zdekompletowany zespół znamion określających przestępstwo z art. 300 § 2 k.k.

O braku kompletności znamion przestępstwa z art. 300 § 2 k.k. nie świadczy także zachowanie oskarżonego w postaci nie objęcia przez niego udziału w spadku. Sąd odwoławczy w tym zakresie w sposób lakoniczny, arbitralny i nielogiczny stwierdził, że: (...) *„z opisanego aktu poświadczenia dziedziczenia (k. 326 akt) można wywodzić tylko i wyłącznie wniosek, że spadek po zmarłej żonie oskarżonego A. S. obejmują z mocy ustawy w udziałach po części córki K. S. i P. S., ten akt poświadczenia dziedziczenia nie przewidywał obejmowania przez oskarżonego jakiegokolwiek części spadku po żonie. Mało tego, z redakcji czynu tak zarzucanego jak i przypisanego nie można wprost wnioskować, by istotą tego czynu było działanie oskarżonego w celu udaremnienia wykonania orzeczenia sądowego, polegające na odrzuceniu spadku po zmarłej żonie, i tym samym np. darowanie czy zbycie innym osobom majątku. Rację ma także apelujący kwestionując wnioski sądu I instancji, jakoby to przypisane wyrokiem zachowanie oskarżonego wypełniało któreś ze znamion czasownikowych art 300 § 2 kk, katalog działania sprawcy czynu w tym przepisie jest zamknięty (usuwa, ukrywa, zbywa, darowuje, niszczy, rzeczywiście lub pozornie obciąża albo uszkadza składniki swojego majątku zajęte lub zagrożone zajęciem, bądź usuwa znaki zajęcia)”*.

Odnosząc się do powyższej kwestii wskazać trzeba, że po pierwsze jest to okoliczność irrelevantna prawnie, skoro działanie oskarżanego dotyczyło nie tylko nie objęcia udziału spadkowego, ale także zbycia 1/2 udziału w nieruchomościach córce P. S. o wartości 677000 złotych, co niewątpliwie stanowi zbycie majątku i wypełnia znamiona czasownikowe czynu z art. 300 § 2 k.k.

W przedmiotowej sprawie oskarżony nie objął we władanie udziału spadkowego nieruchomości mieszczącej się w W. przy ul. [...] 1/2 i 1/3 zgodnie z aktem poświadczenia dziedziczenia z dnia 12 października 2021 roku numer repetytorium A [...] i środków na rachunku bankowym należącym do zmarłej A. S., a następnie zgodnie z aktem notarialnym z dnia 8 listopada 2021 roku numer repetytorium A [...]1 zbył 1/2 udziału w nieruchomości w W. przy ul. [...] 1/2 oznaczonego w Księdze Wieczystej [...] oraz 1/2 udziału w nieruchomości w W. przy ul. [...] 1/3 oznaczonego w Księdze Wieczystej [...]1 córce P. S., pomimo, iż wiedział o toczącym się postępowaniu komorniczym. Sąd odwoławczy uznał, że czynność ta nie zrealizowała znamion z art. 300 § 2 k.k. Zdaniem Sądu Najwyższego, w tym zakresie w pełni należy podzielić stanowisko skarżącego, który wskazał, że oskarżony w wyniku tej czynności wyzbył się wchodzących w skład masy spadkowej aktywów, mogących służyć do zaspokojenia wierzytelności. W tym zakresie trafnie również skarżący odniósł się do treści art. 924 k.c. i 925 k.c., z których wynika, że z chwilą śmierci spadkodawcy, tj. z chwilą otwarcia spadku, spadkobierca nabywa spadek z mocy prawa. Niewątpliwie treść art. 1012 k.c. przyznaje spadkobiercy uprawnienie do odrzucenia spadku, niemniej jednak początkowo tymczasowy spadkobierca, którym niewątpliwie był oskarżony jako mąż spadkodawczyni, może spadek objąć w posiadanie a także rozporządzać nim. Na uwadze należy również mieć treść art. 1024 k.c., który przyznaje ochronę wierzycielom spadkobiercy, wskazując, że wierzyciel może żądać, ażeby odrzucenie spadku zostało uznane za bezskuteczne w stosunku do niego według przepisów o ochronie wierzycieli w razie niewypłacalności dłużnika.

W końcu zasadny jest także kolejny zarzut zawarty w obu kasacjach, dotyczący niezasadnego uznania przez sąd odwoławczy, że w przedmiotowej sprawie nie nastąpił skutek w postaci wpływu zachowania oskarżonego na możliwość zaspokojenia wierzyciela. Sąd odwoławczy wskazał bowiem, że oskarżony dokonując sprzedaży udziałów w nieruchomościach przy ul. [...], doprowadził w istocie do polepszenia swojej sytuacji materialnej, a jego dłużniczka i tak nie uzyskalaby zaspokojenia swoich roszczeń, bowiem pierwszeństwo miał wierzyciel hipoteczny.

Jako zasadne należy uznać stanowisko zawarte w uzasadnieniu Sądu Okręgowego, że czyn z art. 300 § 2 k.k. jest przestępstwem skutkowym (materialnym). Taka ocena znajduje odzwierciedlenie w judykaturze Sądu Najwyższego, która wskazuje, że jeżeli (uwzględniając skutkowy charakter przestępstwa określonego w art. 300 § 2 k.k.) czynność rozporządzająca zajętym lub zagrożonym zajęciem mieniem dłużnika nie miała realnego wpływu na zaspokojenie wierzyciela, to pomimo wypełnienia pozostałych znamion stypizowanego w tym przepisie występkę brak znamienia skutku w postaci udaremnienia lub uszczuplenia zaspokojenia wierzyciela powoduje, że nie doszło do popełnienia przestępstwa określonego w art. 300 § 2 k.k. (zob. wyrok SN z dnia 9 stycznia 2024 r., III KK 193/23). Przy czym przepis art. 300 § 1 k.k. penalizuje takie rozporządzenie przez dłużnika majątkiem, które ma realny wpływ na zaspokojenie wierzyciela. Jednak nie musi to być wcale udaremnienie takiego zaspokojenia, a wystarcza jego ograniczenie (zob. wyrok SN z dnia 21 lutego 2024 r., III KK 283/23).

Rzecz jednak w tym, że ustalenia sądu odwoławczego, wskazujące, że działania oskarżonego w postaci sprzedaży udziałów w obu nieruchomościach nie wywołała skutku w postaci udaremnienia czy uszczuplenia egzekucji prowadzonej przez oskarżycielkę posiłkową, są dowolne, arbitralne i nie znajdujące oparcia w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym. Sąd *ad quem* czyniąc tego rodzaju ustalenie, oparł je jedynie o treść aktu notarialnego z dnia 8 listopada 2021 r., Rep A nr [...]1.

Sąd uzasadnił powyższe stanowisko twierdząc, że: *„Na mocy umowy sprzedaży swych udziałów za kwotę 675 000 złotych oskarżony faktycznie znacząco polepszył swą sytuację finansową, bo wskutek umowy uzyskał środki na spłatę obu kredytów hipotecznych, wedle § 4.1 ust. a) aktu notarialnego bank hipoteczny wprost od nabywcy uzyskał środki finansowe w kwocie 402 996,78 złotych na spłatę kredytów, kwoty spłaty przez kupującą podzielono na raty z terminem spłaty do 29.12.2023 r., ponieważ określono rachunek do spłaty jako rachunek banku hipotecznego, to w takiej sytuacji oskarżony tych środków fizycznie nie otrzymał. Ponadto wedle § 4.1 ust. b) aktu notarialnego oskarżony uzyskał wierzytelność na łączną kwotę 273 003,22 zł, co do tej kwoty kupująca P. S. poddała się egzekucji w myśl art. 777 § 1 pkt. 4 kpc, z zobowiązaniem spłaty do 30 czerwca 2024 r. (a ta data*

jeszcze nie nastąpiła). Ta wierzytelność oskarżonego może być zajęta w postępowaniu egzekucyjnym”.

Już *prima facie* widoczna jest nielogiczność stwierdzenia, że zbycie udziału w nieruchomości o wartości 675.000 złotych, zagrożonej zajęciem, nie miało wpływu na zaspokojenie wierzyciela, skoro dług hipoteczny wynosił 402.996,78 złotych, zaś wierzytelność wobec H. K. 257.000 złotych. Powyższe oznacza, że obie te wierzytelności mogły być zaspokojone równocześnie i to od dnia 8 listopada 2021 r., kiedy doszło do sprzedaży udziałów w nieruchomościach. Tymczasem, uzyskana ze sprzedaży kwota 272.000 złotych, z której możnaby ewentualnie prowadzić egzekucję na rzecz H. K., miała trafić do oskarżonego dopiero do 30 czerwca 2024 r. Nie zweryfikowano przy tym w żaden sposób, ani nie potwierdzone dowodowo, czy spłacono kredyt hipoteczny i wykreślono hipotekę, czy oskarżony uzyskał kwotę 273.000 złotych i czy w końcu doszło do zaspokojenia wierzyciela. Zatem w zaistniałej sytuacji nie było podstaw do twierdzenia, że działanie oskarżonego w postaci sprzedaży udziałów w nieruchomościach, z których mogła być prowadzona egzekucja przez wierzyciela H. K., nie miało realnego wpływu na udaremnienie lub ograniczenie jej zaspokojenia.

Orzekając reformatoryjnie, co miało miejsce w rozpatrywanej sprawie, sąd odwoławczy, sporządzając pisemne uzasadnienie, powinien to uczynić w sposób, który nie tylko uwzględnia obowiązki wynikające z art. 457 § 3 k.p.k., ale realizuje również wymagania nakreślone w art. 424 § 1 i 2 k.p.k. Oczywistym jest więc, że sąd ten powinien poddać analizie i ocenie cały materiał dowodowy zgromadzony w toku dotychczasowego postępowania, przedstawić własne ustalenia, które doprowadziły go do przekonania o konieczności odmiennego rozstrzygnięcia i wykazać, że stanowisko wyrażone w wyroku sądu pierwszej instancji było wadliwe oraz zaprezentować argumentację uzasadniającą taki wniosek (zob. wyrok SN z dnia 8 stycznia 2013 r., III KK 119/12; wyrok SN z dnia 5 kwietnia 2013 r., IV KK 43/13; postanowienie SN z dnia 28 października 2013 r., III KK 126/13; postanowienie SN z dnia 28 grudnia 2017 r., II KK 298/17).

Temu obowiązkowi, na co słusznie wskazali skarżący, Sąd Okręgowy w Świdnicy, rozpoznając wniesioną w przedmiotowej sprawie apelację, nie sprostął.

Przede wszystkim, odrzucając dokonane przez sąd I instancji ustalenia faktyczne, sąd odwoławczy nie poczynił własnych jednoznacznych ustaleń, oparł się na przypuszczeniach, domniemaniach oraz nie dokonał kompleksowej oceny dowodów. Sąd odwoławczy dokonując odmiennych ustaleń w zakresie braku winy po stronie oskarżonego, po pierwsze, nie wziął pod uwagę całego zebranego w sprawie materiału dowodowego, po drugie, dokonał jego arbitralnej, dowolnej i niepełnej oceny nie wyjaśniając, które z dowodów uznał za wiarygodne, a które nie i dlaczego.

Zważyć bowiem należy, że sąd I instancji dokonując ustaleń faktycznych nie miał wątpliwości, że zbycie nieruchomości miało na celu udaremnienie zaspokojenia wierzyciela, co było środkiem do udaremnienia wykonania orzeczenia sądu. W tej sytuacji twierdzenie sądu odwoławczego o braku winy ze strony uniewinnionego A. S. należy potraktować jako dowolne.

Wszystko to prowadzi do wniosku, że podniesione w kasacjach zarzuty rażącego naruszenia przepisów prawa procesowego i prawa materialnego, które można sprowadzić do kwestionowania stanowiska sądu odwoławczego co do braku prawidłowości (kompletności) przypisanego oskarżonemu czynu oraz wyczerpania przez oskarżonego znamion przestępstwa z art. 300 § 2 k.k., są zasadne.

Dlatego Sąd Najwyższy, uwzględniając wniosek skarżących, uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Świdnicy do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

W postępowaniu ponownym, nie przesądzając ostatecznego jego efektu, sąd odwoławczy, mając na uwadze wskazania Sądu Najwyższego (art. 442 § 3 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k.), dochowując standardów wyznaczonych treścią art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k., przeprowadzi kontrolę odwoławczą, rzetelnie analizując zarzuty i argumentację przywołaną w apelacji wywiedzionej przez obrońcę oskarżonego. Po jej przeprowadzeniu wyda orzeczenie, które w razie zaktualizowania się takiej konieczności uzasadni z pełną, wyczerpującą argumentacją, popartą rzetelną analizą zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy należy pamiętać, że apelacyjna kontrola nieprawomocnych orzeczeń jest odmienna w swych założeniach i o wiele

szersza niż kontrola kasacyjna, co może wiązać się z potrzebą uzupełnienia postępowania dowodowego.

Przedmiotowe rozstrzygnięcie skutkowało koniecznością zwrotu oskarżycielce posiłkowej uiszczonej opłaty od kasacji (art. 527 § 4 k.p.k.).

Mając na uwadze przedstawione wyżej argumenty, Sąd Najwyższy orzekł jak w części dyspozytywnej wyroku.

[J.J.]

[r.g.]

Anna Dziergawka

Marek Motuk

Stanisław Stankiewicz